

✻ BUDAVÁRI ✻

2021. 11. ✻ II. ÉVF. 10. SZÁM

SÉTÁK

TÁJÉKOZTATÓ ÉS KULTURÁLIS
MAGAZIN

ÉLETTEL ÁTSZÖTT TEREK

BESZÉLGETÉS SOMLAI TIBOR BELSŐÉPÍTÉSSZEL

József Károly palotái
Apáról fiúra szálló álmok

Advent
a Várkert Bazárban

Találkozások
a Szent István-teremmel

NHP
NEMZETI
HAUSZMANN
PROGRAM

**BUDAVARI
PALOTANEGYED**

KEDVES OLVASÓ!

TARTALOM

LÉLEKZET

- 4 József Károly palotái
Apáról fiúra szálló álmok
- 8 Élettel átszótt terek
Beszélgetés Somlai Tibor belsőépítésszel
- 14 Újjá kell építeni, ami elpusztult
Tolcsvay László a Szent István-teremről
- 16 Az állatábrázolás nagymestere
Ifj. Vatagh György, a realista szobrászszeni

ÚJJÁSZÜLETÉSEK

- 12 Találkozások a Szent István-teremmel

TEPLOMOK A VÁRBAN

- 19 A magasba emelt templom
A Szent Flórián-templom története

ESEMÉNYEK

- 22 Advent a Várkert Bazárban

AKTUÁLIS KÖZÉRDEKŰ INFORMÁCIÓK

- 24 Hírek a Budavári Palotanegyedből

BUDAVÁRI FINOMSÁGOK

- 26 Egy falat Olaszország

KÖZELKÉPEK

- 27 Keresztrejtvény

Émlékszem, egy éve ilyenkor a szigorú járványügyi korlátozások időszakát éltük. Ahogy szerte az országban, úgy itt, a budai Várban is kihalt utcák, üresen kongó kulturális helyszínek, bezárt éttermek és kávéházak fogadták a látogatókat.

Az elmúlt egy évben mindannyian sokat tettünk azért, hogy mindezt ne kelljen újra átélnünk. A járványügyi előírások fegyelmezett betartása, a maszkhasználat és az oltás felvétele lehetővé tette, hogy idén ősszel a budai Vár is a megszokott színes programkínálat-tal tudja fogadni vendégeit.

Kiállításaink, kulturális programjaink szándékaink szerint az év utolsó hónapjaiban is várják Önöket és családjukat. Magazinunk legfrissebb számában belelapozunk a Szent István-terem vendégkönyvébe. A különleges terem olyan élményeket tartogat, melyeket nehéz szavakba önteni. Bízom benne, hogy látogatóink ajánlásai azokat is meggyőzik, akik eddig még nem jártak a frissen újjáépített Szent István-teremben. Szeretettel várjuk Önöket!

Továbbra is ingyenesen látogatható a *Hauszmann paripái* című tematikus sétánk, amelynek egyik legizgalmasabb állomása az újjászületett Lovarda épülete, melyet szak-

értő idegenvezetőink belülről is megmutatnak az érdeklődőknek.

Kedvcsinálóként magazinunkban ezúttal egy portrét hoztunk olvasóinknak, amely a Lovarda előtti, lovát fékező csikóst ábrázoló szobor alkotóját, ifjabb Vastagh Györgyöt mutatja be. Ha a Lovarda mellett kíváncsiak a Budavári Palotanegyed más épületeinek történetére és a tervező Hauszmann Alajos életútjára is, akkor továbbra is ajánlom figyelmükbe a *Hauszmann-sztori* című kiállításunkat a Budavári Palota A épületében.

A Várkert Bazár mellett a közel-múltban egy újabb zenei helyszí-

nel is bővült a budai Vár kínálata. A zeneszerető közönséget már a Karmelita épületében is várjuk, ahol az újjászületett Beethoven-terem ad otthont a *Karmelita koncertek* című programsorozatunknak.

Az oltás működik, Magyarország működik – és működik a budai Vár is.

Fodor Gergely
kormánybiztos,
a Várkapitányság vezetője

BUDAVÁRI SÉTÁK, II. ÉVFOLYAM 10. SZÁM

Kiadja: Várkapitányság Integrált Területfejlesztési Központ Nonprofit Zrt. 1013 Budapest, Ybl Miklós tér 6., 1519 Budapest, Pf. 365
ISSN 2732-0855

Főszerkesztő: Kőrösi Gábor

Vezető szerkesztő: Németh Mónika Főmunkatárs: Csermely Gábor

A szerkesztőség munkatársai: Borbényi Györgyi, Gyarmati Krisztina, Igazság Arnold, Kúti Klaudia, Leitner Karina, Nagy Nándor, Sándor Zsolt, Serfőző Melinda, Tímár Andrea Fotók: Gyarmati Lili, Kárász Karolina, Thaler Tamás, Fortepan, Jamie's Italian Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, MTI, Shutterstock, Somlai Design Studio, Várkapitányság archívum, Wikimedia Commons

Fejlesztéseinket és programjainkat bárhol és bármikor figyelemmel kísérheti. Kövesse közösségi oldalainkat, tekintse meg *Budavári Történetek* című [online magazinműsorunkat](#) YouTube-csatornánkon, és [iratkozzon fel hírlevelünkre!](#)

hirlevel.nemzetihauszmannprogram.hu

JÓZSEF KÁROLY PALOTÁI APÁRÓL FIÚRA SZÁLLÓ ÁLMOK

József nádor legkisebb fia, a nevét viselő, most újjáépülő budavári palota egykori gazdája ritkán emlegetett, alig ismert, de fontos szereplője nemzeti történelmünknek. Olyan ember volt, aki a tragédiák árnyékában is egész életében a fényt, a reményt, a jobbító tettek lehetőségét kereste. József Károly főherceg életműve nem csupán azon pompás épületek ablakából mérhető fel, melyek a nevéhez fűződnek, hanem szellemi palotáinak derűs teraszairól is, amelyeken ma is jóleső érzés elidőzni, ha az emberség, hit, alázat és tenni akarás frissítő levegőjére vágyunk.

♥ *A József főhercegi palota az egykori Teleki-palota újjáépítésével született meg 1902-ben. Az épület 1892-ben került József Károly főherceg tulajdonába, aki historizáló stílusban alakította át*

A FIÚ

Már édesapját, Habsburg Józsefet is a „legmagyarabb Habsburgként” tisztelték. A Bécsben rebellisnek tartott nádor fáradhatatlan védelmezője volt a magyar kultúrának, tudománynak és általában a fejlődésnek, miközben személyes élettörténetét tragédiák sorozata szegélyezte.

Háromszor nősült, első két hitvesét gyermekágyi lázban nagyon korán elveszítette. Harmadik házasságából öt gyermeke született, József Károly köztük sorrendben a negyedik volt, a legfiatalabb fiúgyermek.

Gyermekkorát szüleivel, testvéreivel és féltestvéreivel a mese-szép alcsúti birtokon, idilli körülmények között töltötte. Tanítója a kor egyik legkiválóbb magyar tudósa, a bencés történész-művészettörténész, Römer Flóris volt. A családban hagyományos magyaros szellemű műveltség alapjait József Károly nagyrészt tőle kapta.

Ezeknek a paradicsomi éveknek azonban gyorsan vége szakadt: tizennégy évesen elveszítette édesapját – az ország pedig legfőbb patrónusát –, rajongva szeretett bátyját pedig, az új nádort, az ekkor harmincöt éves elején járó, „túlságosan szenvedélyes magyarbarát” Istvánt az 1848-as forradalom kitörése után Bécs száműzte az országból.

A KATONA

Bár apja eredetileg nem őt, hanem bátyját, Istvánt szánta katonai-közéleti pályára, neveltetésében a fegy-

♥ *A főherceg fumei kastélyának többhektáros parkja Európa-hírű arborétum volt, melynek számos növényét maga József Károly nemesítette*

♥ *József Károly 31 évesen vette feleségül Lajos Fülöp francia király unokáját, Klotildot, a Szász-Coburg-Gothai-ház Koháry ágából származó hercegnőt*

ezredes. Sokan kételkedve, irigységgel figyelték rendkívül gyors előmenetelét, ám ő 1866-ban, a porosz-osztrák háború idején bizonyította rátermettségét: a csatákban rendkívül hősiesen harcolt, és sokszor a komoly túlerővel szemben is derekasan helytállt. Nemcsak vezényelte az ütközeteket, de maga is részt vett bennük, még sebesült is. Erdemeiért végül Katonai Erdemeresztet kapott, és tábornagygyá léptették elő. A kiegyezés után konszolidálódó Magyarországon, 1868-ban megbízást kapott a Magyar Királyi Honvédség megszervezésére, amelynek 1869-től haláláig főparancsnoka volt.

A honvédek és tisztek egyaránt jó magyarnak és kiváló katonának tartották, tisztelték és szerették, gyorsan és hatékonyan tudott együttműködni mindenkivel.

Sikerei elismeréseként 1874-ben az uralkodó lovassági tábornokká léptette elő – ez volt akkoriban az

verforgatással, honvédelemmel való megismerkedésnek is fontos szerepe volt.

Tizenhárom éves korában már a tizenkettes jász kun huszárok tagja volt, húszévesen már őrnagy, rövid idő múlva pedig alezredes, majd

Fortepan/Budapest Főváros Levéltára/Klősz György

🕒 **József Károlynak és feleségének hét gyermeke született, közülük azonban csupán hatan érték meg a felnőttkort**

🕒 **Az első cigány nyelv-tankönyv 1888-ból, a főherceg tollából**

elérhető legmagasabb rendfokozat – és a Szent István-rend nagykeresztjével is kitüntették.

AZ APA

31 évesen nősült meg, nem sokkal a porosz–osztrák háború kitörése előtt. Lajos Fülöp francia király unokáját, a szépséges Klotild hercegnőt vette feleségül, akinek nagyanja révén, aki Koháry lány volt, magyar vér is csörgedezett az ereiben.

Az esküvő után nejevel az alcsúti birtokra költöztek, és hamarosan megszületett első gyermekük. Kislányuk azonban alig egyévesen meghalt, József Károlyt pedig a háborúba vezényelték. Ezt követően még hat gyermekük született, akiket nagy szeretettel, türelemmel, színes, világra nyitott kulturális miliőben neveltek feleségével nagyrészt az alcsúti családi birtokon, de olykor a budai palotában, a margitszigeti nyaralóban, a kisjenői birtokon vagy épp a fiumei villában.

A főherceg saját bevallása szerint Alcsúton érezte magát a legjobban.

ALCSÚTI BIRTOKÁRA ÉS A SZINTÉN A TULAJDONÁBAN LÉVŐ MARGITSZIGETRE IS ÉRTÉKES NÖVÉNYRITKASÁGOKAT TELEPÍTETT.

A visszaemlékezések szerint reggelente körbejárta a birtokot, beszélgetett az útjába akadó napszámosokkal és parasztokkal, ezt követően a gazdasági és hivatalos ügyeket intézte, ebédre magyaros ételeket fogyasztott, magyaros terítéket használt, és a társalgás is kötelezően magyar nyelven folyt. Olyannyira, hogy gyermekeik a magyart anyanyelvi szinten, a németet viszont csak kisebb

🕒 **A várbeli palota mellett a család sok időt töltött az alcsúti birtokon is**

hibákkal, szinte idegen nyelvként beszéltek.

Ebéd után a család általában együtt sétált vagy muzsikált. Délután a gyerekek tanultak, a főherceg pedig tudományos kérdésekkel foglalkozott: botanikai, nyelvészeti vagy folklórtémájú műveket olvasott vagy írt.

A TUDÓS

Tudományos és társadalmi munkássága igen sokrétű és színes volt. Nehéz megmondani, vajon melyik

lehetett a sok terület közül az igazi szenvedélye, s azt is, hogyan férhetett bele ennyi minden a hivatalos teendőikön túli idejébe.

Fiumei villájának különleges arborétuma, melynek számos növényét maga nemesítette, saját korában Európa-hírű volt. Több fontos botanikai tanulmányt írt, de alcsúti birtokára és a szintén az ő tulajdonában lévő Margitszigetre is számos értékes növényritkaságot telepített.

A szigetet egyébként ő alakította üdülésre, pihenésre alkalmas hellyé, parkosította, maga finanszírozta egy leágazás, szárnyhíd megépítését ide a Margit hídról, és lóvasutat is létesített.

Ő adta ki a 21 kötetes *Az Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képméltóságában* című földrajzi és néprajzi kiadványsorozatát is, melyből hét kötet kizárólag magyar témákkal foglalkozik. A fejezeteket pedig olyan neves szerzők jegyzik, mint például Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Eötvös Károly vagy épp Benedek Elek.

Birtokain korát messze megelőzve programot indított a cigány családok boldogulásának elősegítése érdekében: a szülőknek munkát, lakhatást biztosított, a gyermekeket pedig iskoláztatta. Nevéhez fűződik az első cigány nyelv- és cigány–magyar összehasonlító szótár megalkotása is.

A FŐHERCEG AZÉRT VÁSÁROLTA MEG AZ EGYKORI TELEKI-PALOTA ÉPÜLETÉT, HOGY CSALÁDJA FŐVÁROSI LAKHELYÉVÉ ALAKÍTTASSA ÁT.

A Magyar Gazdasági Egyesületet is ő alapította a hazai ipar és kereskedelem fellendítése érdekében, de számos jótékonyági intézményt is létrehozott, főképp beteg gyermekek és veterán honvédek számára.

1881-ben az Akadémia igazgatósági, 1888-ban tiszteleti tagjává választották. 1896-ban pedig előbb a pesti, majd a kolozsvári egyetem tiszteletbeli doktora lett.

A PALOTÁK

A szellemi építmények mellett József Károly pályájának fontos helyszínei voltak a fizikai épületek, ahol élt és dolgozott. Ezek közül a legszimbolikusabb helyszín talán a budai Vár róla elnevezett, most újjáépülő egyik palotája.

József Károly a Magyar Honvédség főparancsnokaként 1873-ban ismerte meg az egykori Teleki-palota épületét. Itt kaptak helyet az általa vezetett Honvéd Főparancsnokság hivatalai. Nagyon szeretett itt dolgozni, és olyannyira kötődött hozzá, hogy

amikor megépült az új Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium, és a hivatalokat oda költöztették, ő megvásárolta a palotát, hogy családja fővárosi lakhelyévé alakíttassa át. A 18. század végi épületet 1902-ben Korb Flóris és Giergl Kálmán tervei alapján historizáló stílusban építtette át.

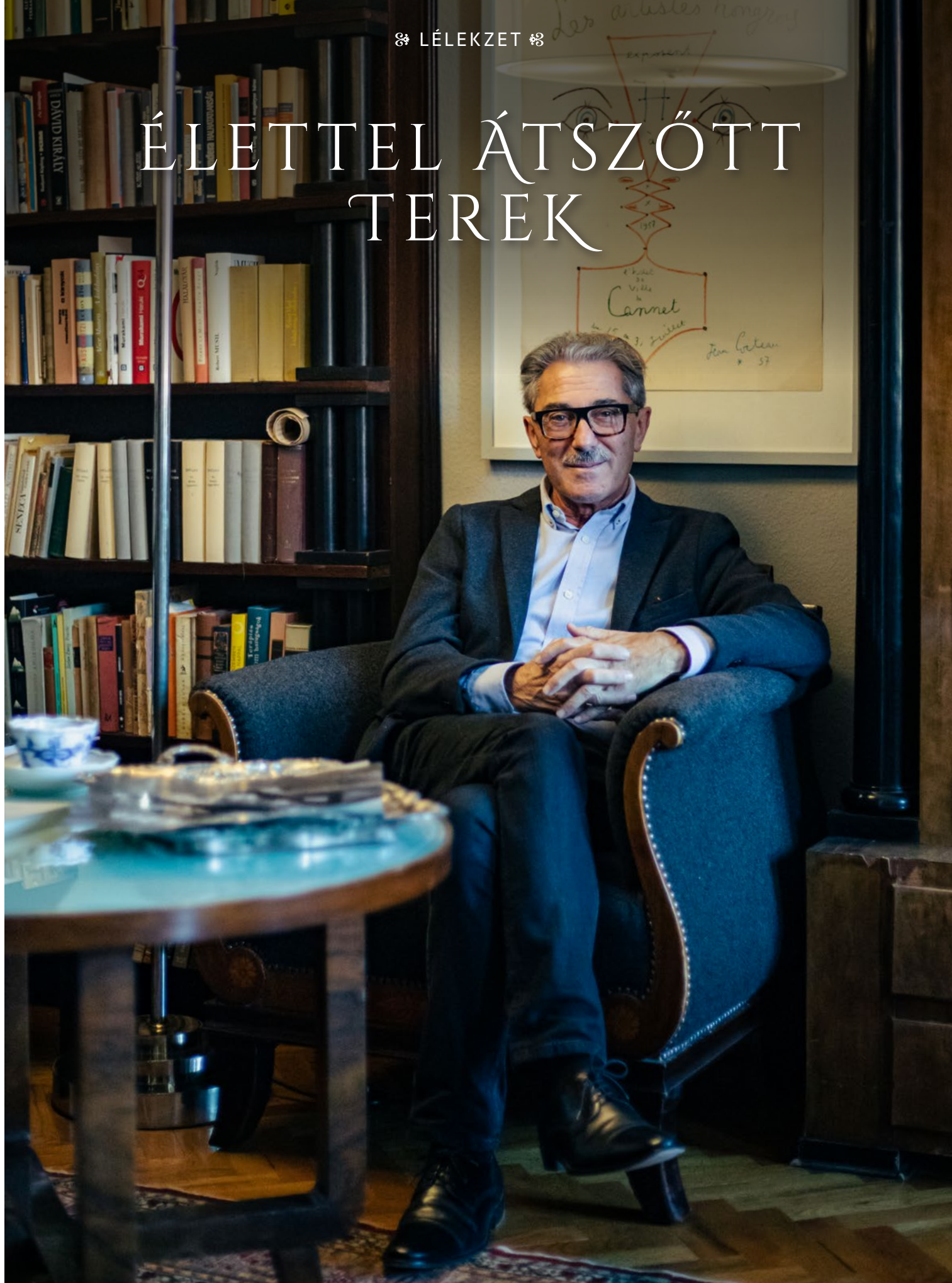
Az 1945-ös ostrom idején a József főhercegi palota is súlyos sérüléseket szenvedett. Megmenthető lett volna, de a rekonstrukció helyett munkásszállót alakítottak ki benne, majd 1968-ban felrobbantották, és csupán egy beépítetlen, elhanyagolt telek éktelenkedett a helyén.

A Nemzeti Hauszmann Program keretében most nemcsak az épület, de a hozzá tartozó Neoreneszánsz kert is újjászületik, amely összekötetésben áll majd az alatta elhelyezkedő középkori zsidó rituális fürdővel, a Mikvével, amely lépcsőn és lifttel egyaránt megközelíthető lesz. A kertből a látogatók a szintén újjáépülő Ybl-lépcsőn lesétálhatnak majd a következő években megújuló Nyugati kertekbe is. 🌿

🕒 **Az újjászülető József főhercegi palota külseje hűen követi a Korb–Giergl-páros terveit, belsőépítészeti, épületgépészeti és üzemeltetési szempontból ugyanakkor modern megoldások jellemzik majd**

ÉLETTEL ÁTSZÓTT TEREK

Egy jó térnek – legyen szó akár egy nappaliról, egy kávézóról vagy éppen az Operaház büfijéről – lelke van. Egy tér történeteket mesél, ha van fülünk meghallani. Mesél múltról és jelenről, emberi sorsokról, generációs különbségekről. Somlai Tibor Ferenczy Noémi-díjas belsőépítésszel és formatervezővel beszélgettünk ízlésről, várbéli csodákról és a szerencse fontosságáról.

✂ **Sokan tudják önről, hogy régi várbéli lakos...**

1950-ben születtem, idestova 71 éve élek itt, az I. kerületben. Sokan a világ másik felére költöznek, én pedig a kerületből sem tettem ki a lábam. De ennek is megvan a maga szépsége. A nagyapám volt az, aki összekötötte a családunk sorsát a Várnegyeddel, a Lovas úton épített villát a 20. század elején. A szüleim már a közeli Márvány utcában éltek, ott nőttem föl én is a három nővéremmel.

Várbéli lakosként nagy öröm, hogy a Várnegyedben is több épületen dolgozhattam.

A Krisztina téri iskolába jártam, aztán a Szilágyi Erzsébet Gimnázium következett. Az egész életemet ezen a környéken töltöttem. Sokat jártam fel gyerekként a Várba, ami akkoriban még nagyon romos állapotban volt. Ennek a Dísz téri háznak például, ahol most beszélgetünk, és ahol hosszú évtizedek óta élek a családommal, teljesen lebombázták az utcafrontját, az 1960-as években építették csak újjá. Mint a legtöbb környékbeli épületnek, ennek is különös története van.

✂ **Elmeséli?**

Ez a ház, a mellette található épülettel összeépítve a századforduló egyik legnagyobb várbéli családi palotája volt. Edelsheim-Gyulai Lipót, Horthy István kormányzóhelyettes apósa építtette. Az épület tervezésével

Schmidt Miksa osztrák származású bútorgyárost bízta meg, akinek akkoriban már Magyarországon is jelentős üzeme volt. A mai Kiscelli Múzeum épületében volt a bemutatóterem. A bútorgyár specialitása abban állt, hogy tökéletesen másoltak le meglévő darabokat, így ha valakinek egy-egy bútor elveszett a készletéből, velük pótolhatta azt. Emellett persze új tervek alapján is gyártottak berendezési tárgyakat.

✂ **Nem csupán az élete, de a munkássága is sok szállal kötődik a Várnegyedhez.**

Azt, hogy az első belsőépítészeti munkámat megkaptam rögtön az Iparművészeti Főiskola elvégzése után, egy valódi első kerületi

csodának köszönhetem. Az ötvenes-hatvanas korosztály még emlékezhet arra, hogy a Tárnok utcai iskolával szemben annak idején volt egy kis népművészeti régiségüzlet, a Hajadon köz sarkán. Soós Szabó Edith volt a tulajdonos. A férje, Koller György rendkívül érdekes ember volt, az ötvenes évek elején ő alapította a Rézkarcoló Művészek Alkotóközösségét. A tagok között olyan zseniális alkotók szerepeltek, mint Csók István, Reich Károly, Varga Imre vagy Melocco Miklós.

Egy nap bementem az üzletbe, a balatoni nyaralónkba kerestem festett szekrényt. A boltban viszont nem találtam megfelelőt, így megkérdeztem, nincs-e más bútoruk, ők pedig meghívtak a Rómer Flóris utcai

📍 **Somlai Tibor egyik legutóbbi munkája a Felix Kitchen&Bar, amely az egykori Várkert Kioszk Ybl Miklós által tervezett épületében kapott helyet. A neves építész egyetlen fiáról, Félixről kapta a nevét**

👉 **A Belvárosi Színház art deco terei a valaha ott működő, legendás Broadway mozi jellegzetességeit szem előtt tartva születtek újjá**

nem egy munkahelyre dolgozni, egy tervezőintézetbe például. Egymást követték a megbízások, így egész életemben ebből a szobából dolgozhattam, ahol most beszélgetünk. Az életben mindenhez kell egy kis szerencse. Nem pótolja persze a szorgalmat és a tehetséget, de a szerencse nélkül mindez sokszor nem elég.

A JÓ ÍZLÉST NEMIGEN LEHET TANULNI. A SZAKMAI TUDÁS MÉLYÍTHETŐ, DE AZ ÍZLÉS DOLGA ELDŐL A SZÜLETÉSKOR.

napig ugyanazzal a berendezéssel fogadja a látogatókat, ahogy negyven éve megálmodtam: régi bútorokat kevertem modern funkcionális berendezési tárgyakkal, ami nem volt szokványos dolog akkoriban. Sokat szerepelt a galéria a televízióban, újságokban – olyan nagy publicitást kapott, hogy ennek a munkának köszönhetően soha nem kellett elmen-

✿ **Számos emblematikus belső tér köthető az ön nevéhez. Középületek, kávézók, hotelek, üzletek. Van közöttük olyan, ami kedvesebb a szívének?**

Nem lehet okom panaszra, hiszen sokféle stílusban kipróbálhattam magam az idők során: nemcsak lakásokat, irodákat és üzleteket tervezhettem, hanem rám bízta például

👉 **A budai Haris Park épülete a 19. századi arisztokrácia ismert találkozóhelye volt, egy alkalommal például Erzsébet királyné nyitotta a táncot a bálteremben**

lakásuknál lévő raktárba, hogy ott is nézzek körül. Így kezdődött életem egyik legmeghatározóbb barátságának története. György és Edith ajánlottak aztán Amerigo Totnak, a híres szobrászművésznek, tőle kaptam az első belsőépítészeti megbízásomat. Ami pedig még ennél is fontosabb: nekik köszönhetem, hogy megismertem Szilviát, a feleségemet, aki maga is építész. Amikor Federico Fellini az Oscar-életműdíjat vette át Los Angelesben, a színpadról a nézőtérre ülő feleségének, Giulietta Masinának mondott elsősorban köszönetet. Valahogy így vagyok ezzel én is. A feleségem véleménye a kezdetektől nagyon meghatározó számomra. Fontos, hogy az embert kívül hozza össze a sors – nagy szerencsém, hogy engem éppen vele.

✿ **Miben állt pontosan ez az első megbízás?**

Amerigo Tot épített egy házat a Várban, és felkért, hogy alakítsam ki a belső tereket. Eleinte még úgy tervezte, ő maga költözik be, hamarosan azonban meggondolta magát, így az épületből galéria lett. A mai

SOMLAI TIBOR

„A kortárs magyar belsőépítészlet egyik legeredetibb hangvételű képviselője. Az a mód, ahogyan a legkülönfélébb stílári fragmentumokból egységes és erőteljes összképet alkot, az úgynevezett posztmodern jelenség legnagyobb – zömmel olasz – egyéniségeinek szellemiségét idézi” – mondja róla Vadas József művészettörténész a Ferenczy Noémi-díj kapcsán írt ajánlásában. Somlai Tibor 1980-ban diplomázott formatervezőként az Iparművészeti Főiskolán. Az elmúlt négy évtizedben belsőépítésztként számos villa, magánlakás és középület belső tereit álmodta meg: az ő nevéhez fűződik a többi között a Belvárosi Színház, az óbudai zsinagóga, az Operaház nagybüféje, a Pest-Buda hotel és étterem, az Iparművészeti Múzeumhoz tartozó Ráth György-villa vagy Buda egyik legújabb találkozóhelye, a Haris Park. Több népszerű kiállítási installáció köthető hozzá, ő tervezte például az El Kazovszkij-életműkiállítást a Magyar Nemzeti Galériában. Négy könyv szerzője, írásai hiánypótló munkák a 20. század magyar belsőépítészete legjelentősebb teljesítményeiről.

újra lehetőségem adódott arra, hogy egy Ybl Miklós által tervezett épület belső terein dolgozhassak. Másodszor ért már ez a megtiszteltetés: néhány éve én készíthettem egy másik Ybl-műremek, az Operaház büféjének belsőépítészeti terveit is.

✿ **Családi örökség önnél a szépség iránti fogékonyság?**

Az apám egy nagyon okos ember volt, de az ízlése, hogy is mondjam, távolról sem volt irigylésre méltó. Az édesanyámnak viszont – akinek úgy kellett bediktálnom a foglalkozását, hogy htb., vagyis háztartásbeli – nagyon jó ízlése volt. Mindig adott a külsejére, a lakásra, nálunk mindenhol rendnek kellett lennie. A legsötétebb Rákosi-éra alatt is tökéletesen nézett ki, pedig akkoriban filléres gondokkal küzdött mindenki: igaz, hogy egy ruhája volt és egy ka-

bátja édesanyámnak, de az kifogástalan volt. Az a tapasztalatom, hogy a jó ízlést nemigen lehet tanulni. A szakmai tudás persze bővíthető, mélyíthető, de az ízlés dolga eldől a születéskor.

Apám egyébként azt szerette volna, ha én is követem a családi hagyományt, hiszen én voltam a gyerekei között az egyetlen fiú. A nagyapám volt az első szabadalmi ügyvivő Magyarországon, apám is ezt a hivatást választotta, én lettem volna a sorban a harmadik. Ahhoz, hogy szabadalmi ügyvivő legyek, vegyész- vagy gépészmérnöknek kellett tanulnom. Én az utóbbit választottam, le is diplomáztam, de nemigen szerettem, mindig is a belsőépítészlet érdekelt. Így kötöttem ki 28 évesen az Iparművészeti Főiskolán. Visszanézve, azt hiszem, nem volt ez egy rossz döntés. ✿

TALÁLKOZÁSOK A SZENT ISTVÁN-TEREMMEL

2021. augusztus 20-án nyitotta meg kapuit a látogatók előtt a Budavári Palota elsőként felújított helyisége, a századfordulós ipar- és képzőművészet csodája, a Szent István-terem. Az elmúlt hónapokban több mint 30 ezren tekintették meg a különleges helyiséget és a hozzá tartozó kiállítást, közülük sokan az országhatáron túlról érkeztek. Fellapoztuk az újjászületett történelmi terem vendégekönyvét, hogy megtudjuk, milyen élménnyel gazdagította látogatóit a palota déli összekötő szárnyában megbúvó iparművészeti remekmű.

„Lenyűgöző, és egy életre szóló élmény volt újranítván-terem. Köszönet illet minden személyt, aki szellemi vagy kézzel munkájával hozzájárult az újraalkotáshoz. Büszke vagyok, hogy itt lehettem!”

Egy csanádpalotai látogató

„Itt járt Máté, Bende, Barna, Mira a Nagymamájával. A Korona nagyon szép volt!”

Budapesti gyerekek

„Hálás szívvel köszönjük, hogy megcsodálhattuk ezt a csodálatos termet! Büszkék vagyunk rá, hogy egy pápai asztalosmester is részt vett a terem felújításában.”

A mester családja Pápáról

„Az fogalmazódott meg bennünk, hogy ez a csodák palotája! Köszönjük, Istennek legyen hála!”

Egy baráti társaság Bicskéről és Csabdiról

„Beléptem a terembe, és kicsordult a könnyem. Köszönöm ezt a magasztos élményt!”

Egy budapesti látogató

„Felejthetetlen élmény. Álljon itt az idők végtelenségéig a csodálatos terem, hogy még több generáció láthassa, mire képes a magyar nemzet.”

Egy látogató Szencről, Szlovákiából

„Hálásak vagyunk a Teremtőnek, hogy az Eucharisztikus Kongresszus idején megnézhattuk a gyönyörűen felújított budavári Szent István-termet. Köszönjük mindenkinek, aki részt vett ebben. Nézzék meg minél többen! Ez erősítse hazánkat!”

Egy debreceni család

„Nemcsak mint magánember, hanem mint egykori Zsolnay-gyári dolgozó, csodálattal néztem meg ezt a gyönyörű kiállítást.”

Egy pécsi látogató

„Én 7 évesen láttam, amikor kiégették a Várat lángszórával. Szüleimmel, testvéreimmel álltunk a Gellért-hegyen, és sírtunk. Örülök, hogy most láthattam újjászületni.”

Egy budapesti látogató

„Büszkeség járt át, hogy magyar vagyok annak székely ágával és történelmünk ilyen gazdag és dicső, és ennek felújítása olyan fontos az utókor részére.”

Egy látogató Szovátáról, Székelyföldről

„Örülök, hogy megérhettem gyermekkorom romokban heverő várpalotájának felújítását.”

Egy soproni látogató

„Csodálatos, gyönyörű munkák, gratulálunk! Köszönjük a kellemes, segítőkész fogadtatást is!”

Egy budapesti mozgássérült klub tagjai

ÚJJÁ KELL ÉPÍTENI, AMI ELPUSZTULT

Rendkívül fontosnak tartja Tolcsvay László Erkel Ferenc-díjas zenész, zeneszerző, hogy azok az épületek, amelyek egykor a történelmünk részei voltak, ismét felépüljenek, megújuljanak. Ezért is örül, hogy elkészült a Szent István-terem a Budavári Palotában. Ő maga is a budai Várban nőtt fel, és rengeteg emlékekkel kötődik a Várnegyedhez. Az egykori legendás Fonográf együttes tagjának gondolatai a Nemzeti Hauszmann Program közösségi oldalán hallgathatók meg.

A Tolcsvay család élete elválaszthatatlan a budai Vártól. Tolcsvay László szülei itt találkoztak egymással: a második világháborús ostrom idején mindketten az Országház utca 9. szám alatti légópincében kerestek menedéket. Miután összeházasodtak, a Várban találták meg az otthonukat, itt született László és bátyja, Béla, akik mindketten örökölték zenetanár édesapjuktól a muzsika szeretetét. Nem csoda hát, ha jól ismeri a Vár apró utcáit, minden egyes lakóházát és a Budavári Palota épületét.

„Itt nőttem fel a Várban, ide jártam iskolába, egészen 21 éves koromig itt laktam, úgyhogy láttam a Budavári Palotát teljesen romos állapotában is. És láttam, mi lett belőle a 60-as években történt felújítás után. Ezért is hatalmas öröm számomra most bejönni ide, és látni valamit, ami pontosan úgy néz ki, mint a bombázások előtt – mesélte Tolcsvay László a Szent István-terem újjáépítésére utalva. – Kivételesen fontosnak tartom azt, hogy megújuljon, visszaépüljön mindaz, ami teljesen elpusztult, hiszen ezek

részei voltak a magyar történelemnek, azon belül is a Vár történetének. Amikor először beléptem az újjászületett Szent István-terembe, az az élmény erősödött meg bennem, mint más hasonló magyar épületben (az Országházban vagy a Mátyás-templomban, ahol annak idején megkereszteltek) járva: van egy, az építészek, a művészek és a mesteremberek által megálmodott és létrehozott Magyarország, amely, ha úgy tetszik, a magasban létezik.”

A többi között eMeRTon-, Erkel Ferenc- és Magyar Örökség díjjal elismert Tolcsvay László a Tolcsvay

*Tolcsvay László
élete a mai napig
szorosan kötődik
a Várhoz.*

Trio és a Fonográf együttes alapító tagja, a Magyar Mise, a Nemzeti dal és a Mária evangéliuma zeneszerzője. A zenekaroknak, énekeseknek írt

dalok mellett számos színpadi mű zenéje fűződik a nevéhez. Zeneszerzőként és zeneszerzőként is a zene közösségteremtő ereje a legfontosabb a számára. „A történelmünk elég zaklatott volt, és aki erre járt, mindig lerombolt itt mindent. De amikor a magyaroknak lehetőségük volt valamit felépíteni, azonnal megjelentek a művészek a maguk érzéseivel és vágyaival, és nekiláttak az alkotásnak. Így gondolok Kodály Zoltánra is, meg Bartók Bélára, sőt, még a 60-as évek rockzenekaraira is, amelyek magyarul kezdtek el énekelni. Úgy gondolom, hogy a hagyományteremtésnek ez a fajta manifesztuma a Szent István-terem is, amely valóban csodálatos.”

A zeneszerző úgy tartja, az eredetiséget, a tehetséget el kell ismerni, és teret kell engedni annak, hogy azokat kibontakoztathassák: „Az, hogy ez a terem most nagyszerű eredeti formájában született újjá, az egyszerre dicséri a Hauszmann-féle világot, azokat, akik ezt akkor megalkották, és azokat a mestereket is, akik napjainkban pontosan, gyönyörűen rekonstruálták. A kezük, a lelkük, a szeretetük, a tudásuk segítségével” – mondta Tolcsvay László a Budavári Palota déli összekötő szárnyában újjászületett Szent István-teremről. ✂

AZ ÁLLATÁBRÁZOLÁS NAGYMESTERE

IFJ. VASTAGH GYÖRGY, A REALISTA SZOBRÁSZZSÉNI

Nemzetközi híru művész, aki különleges helyet foglal el a magyar szobrászok sorában. Alkotásain nem csupán a testek arányai vagy a korabeli fajtajelleg mutatkozik meg tökéletesen. Ifj. Vastagh György sokkal többet tudott ennél: szobrain megjelenik az állatok lelke, egyedi jellegzetességeik és sajátosságaik, valamint állat és ember csodálatos, egymás iránti odafigyelésen és bizalmon alapuló összhangja is.

☛ A Nemzeti Hauszmann Programnak köszönhetően nem csupán a Lovarda épült újjá, de ifj. Vastagh György Lovát fékező csikós című szobrát is restaurálták

CSALÁDI ÖRÖKSÉG

A Vastagh művészcsalád tagjai három generáción keresztül gazdagították alkotásaikkal a magyar képzőművészetet. A székely felmenőkkel bíró familia a 17. század közepén hagyta maga mögött Háromszéket, többek között az ott dúló pestisjárvány miatt, és Szegeden telepedtek le.

Vastagh György, ifj. Vastagh György édesapja volt az első a család művészeinek sorában. Egy szegedi hajógazda gyermekeként született. Alig volt 15 éves, amikor 1849-ben belépett a szabadságharc felkelői közé, Kmety György és Perczel Mór alatt is szolgált. A világosi fegyvertétel után orosz fogságba esett. Szabadulását követően Bécs felé vette az irányt, a bécsi akadémián tanult festészetet. 1858-ban Kolozsvárra költözött, ahol – amellett, hogy valódi úttörőként fényképészettel is foglalkozott – a helyi arisztokrácia egyik legkedveltebb művésze lett. Noha megrendelés megrendelést követett, 1876-ban Budapestre költözött a családjával, immár négygyermekes édesapaként. Feleségétől, Schell Jozefintől három fia és egy lánya született: Béla, Géza, György és ikertestvére, Jozefin.

A kor számos neves személyiségének arcképét festette meg Kazinczy Ferentől Kossuth Lajoson át Ferenc Józsefíg. Állandó megrendelői között ott szerepelt például József Károly főherceg is, aki több portrét készített vele a nádori család tagjairól, sőt még arra is megkérte, utazzon el minden héten Alcsútra, és tanítsa festeni a gyermekeit. A portrék mellett egyházi és mitológiai témájú képeket is készített, és a zsánerfestészet műfajában is maradandót alkotott, gyakran merítette témáit az erdélyi népelet jeleneiből.

Vastagh György ízig-veéig művész volt, budapesti műtermében élénk társasági élet zajlott, nem csoda hát,

vásárolta azt. Harmincéves sem volt még, amikor az 1896-os Ezredéves Országos Kiállításra megrendeltek tőle ötven darab gipsz állatszobrot, amelyek a korszak jellemző háziállatait és magyar tenyészfajtaikat mintázták. A sorozat annyira sikeres lett, hogy négy évvel később a Földművelésügyi Minisztérium negyvennégy szobrot rendelt a művésztől, amelyek a legkiválóbb magyar tenyésztők álla-

IFJ. VASTAGH GYÖRGY SZOBRAIN MEGJELENIK ÁLLAT ÉS EMBER ODAFIGYELÉSEN, BIZALMON ALAPULÓ ÖSSZHANGJA IS.

hogyan két fia is úgy döntött, hogy követik őt a képzőművészi pályán. Vastagh Géza nemzetközi viszonylatban is elismert állatfestő, ifj. Vastagh György pedig a századforduló egyik legnevesebb szobrásza lett, az állatszobrászat korszakos zsenije, akinek megrendelői között még a londoni British Museum is szerepelt.

AZ ÖSZTÖNÖS TEHETSÉG

Ifj. Vastagh György 1868. szeptember 18-án született Kolozsvárott, és akárcsak két évvel idősebb bátyja, ő is igen hamar érdeklődést mutatott a képzőművészetek iránt. Tanulmányait 1887-ben kezdte meg Zala György műhelyében, majd Münchenben és Párizsban képezte magát.

Már egészen fiatalon kitért realisztikus állatábrázolásaival: 1893-ban Ferenc Józsefíg is eljutott a híre, *Tevehajcsár* című szobra olyannyira megtetszett az uralkodónak, hogy meg is

☛ A Várnegyedben található ifj. Vastagh György másik emblemikus munkája is, Hadik András hadvezér bronz lovas szobra az Üri utcában

taik ábrázolták. A szobrokat bemutatták a párizsi világkiállításon, ahol aranyérmeket nyertek. Ez a siker is hozzájárulhatott, hogy 1902-ben a British Museum hatvan alkotást rendelt tőle,

ezek egy része ma is megtekinthető a londoni Natural History Museum gyűjteményében.

A századforduló nem csupán a szakmai, de a magánéletében is nagy fordulatot hozott: 1900-ban vette feleségül Benczúr Gyula lányát, az iparművész Benczúr Olgát. A házaspár egy villába költözött a Gellért-hegy aljában, ifj. Vastagh György később a műtermét is itt rendezte be. Három gyermekük született, Pál, Éva és László. Közülük ketten, Éva és László, örökölték édesapjuk tehetségét, mindketten szobrászművészek lettek.

UDVARI MEGBÍZÁS

Csodás műalkotásait elnézve korántsem meglepő, hogy ifj. Vastagh György művészetére a királyi udvar is felfigyelt: felkérték egy csikósról mintázott szobor megalkotására. A munkát hosszas tanulmányok előzték meg: nemcsak a ló, de a csikós alakjának is nagy figyelmet szentelt. Az alak jobb lábán felkötött nadrágszár is jól mutatja, hogy a művész tökéletesen tisztában volt a csikósok szokásaival, és alaposan megfigyelte őket munka közben. A *Lovát fékező csikós* szobrát 1902-ben avatták fel a Királyi Lovarda előtt, a Budavári Palota azon udvarán, amely később a nevét is ez után a szobor után kapta.

A műalkotás széles körökben nagy sikert aratott: nem csupán Ferenc József tetszését nyerte el, hanem a párizsi világkiállításon is aranyéremmel tüntették ki. Az Iparművészeti Társulat hamarosan elhatározta, hogy kis méretben sokszo-

ÁLLATSZOBRAIHOZ KOMOLY ELŐTANULMÁNYOKAT FOLYTATOTT, FIGYELME A LEGAPRÓBB RÉSZLETEKRE IS KITERJEDT.

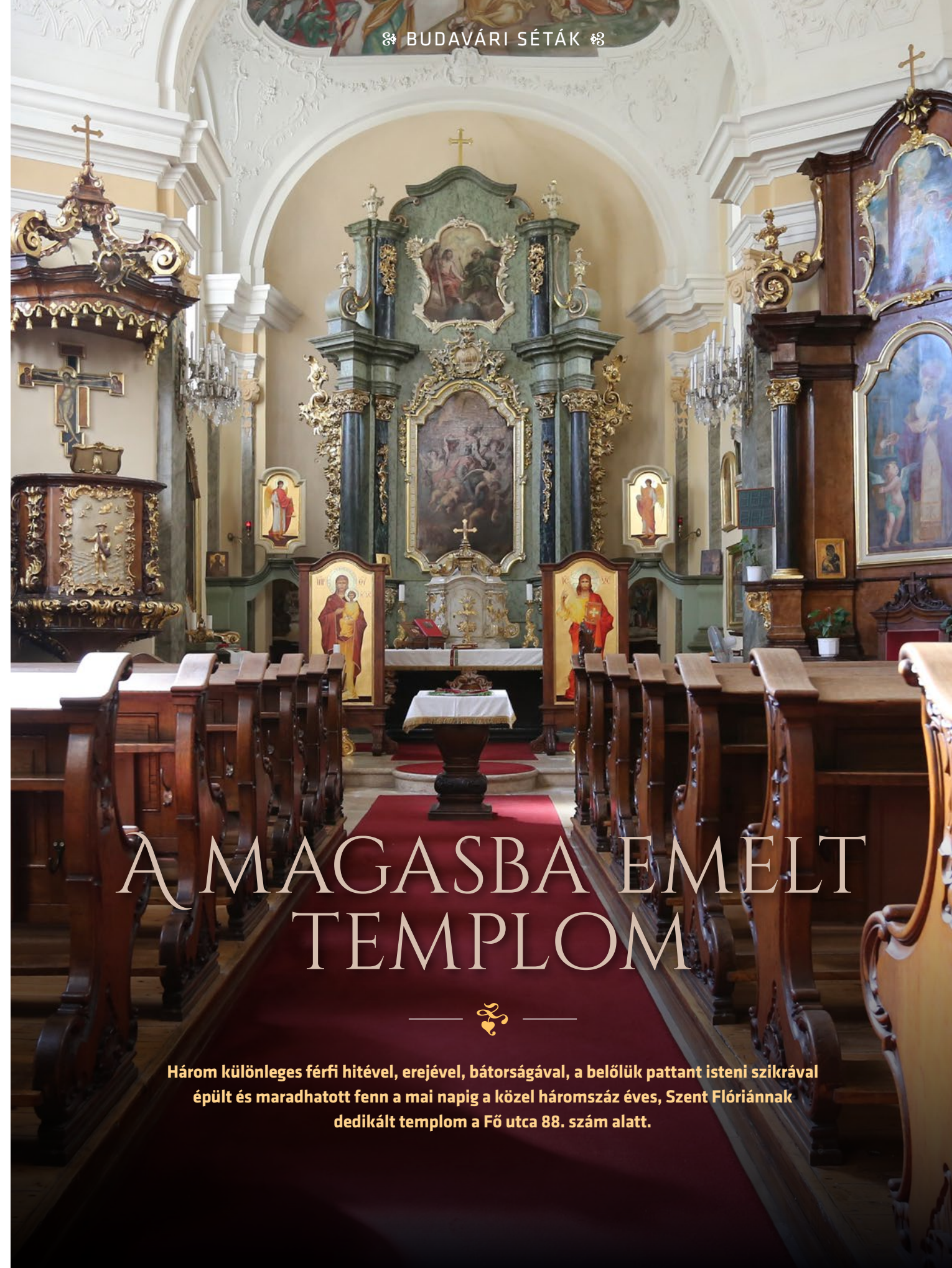
rosítják, 1929-ben pedig a Magyar Labdarúgó Szövetség a szobor kicsinyített másával ajándékozta meg az ellenfelet a magyar-olasz válogatott mérkőzés előtt. A második világháborúban, akárcsak a budai Vár jelentős része, a Csikós udvar és benne ifj. Vastagh György alkotása is komoly károkat szenvedett. A Lovardát helyreállítás helyett ideológiai okokból lebontották, a megrongálódott szobrot egy ideig raktárban tárolták, majd 1982-ben az eredeti helyétől kissé távolabb, a Hunyadi udvarban állították fel. Az ikonikus alkotás napjainkra újra elfoglalhatta az őt megillető helyet a felújított Lovarda előtt, miután

a Nemzeti Hauszmann Programnak köszönhetően teljeskörűen restaurálták.

☛ Ifj. Vastagh György munka közben, egy 1935-ből származó fényképen

A *Lovát fékező csikós* szobra jól példázza, miben rejlett ifj. Vastagh György művészi ereje. Állatszobraihoz igen komoly előtanulmányokat folytatott, figyelme a legapróbb részletekre is kiterjedt, kiválóan adta vissza az egyes állatok karakterét. Tökéletesen tisztában volt a lovak és más háziállatok testfelépítésével, ennek érdekében még állatorvosi anatómiai tanulmányokat is folytatott. A vázlatkészítés mellett sokszor megesett, hogy szőrmintát is vett az állatokról, hogy műtermében azok színét is tökéletesen reprodukálhassa. Szobrai nem csupán művészeti alkotások, hanem fajtatörténeti dokumentumok is, segítségükkel az egyes állatfajok formálódása is nyomon követhető. Tenyésztéstörténeti jelentőséggel bír például, hogy neki köszönhetően háromdimenziós, színhelyes ábrázolás maradt fenn a mezőhegyesi ménesben kitenyészített nóniusz lófajta vonalalapító ménjeiről vagy épp a századforduló legkiválóbb bábolnai arab lovairól. Fényképek, pontos méretadatok és a ló csontváza alapján ő készítette el a legendás versenyló, Kincsem hiteles szobrát is.

Alkotásait legnagyobb számban a Magyar Mezőgazdasági Múzeum őrzi. ✿

A MAGASBA EMELT TEMPLOM

Három különleges férfi hitével, erejével, bátorságával, a belőlük pattant isteni szikrával épült és maradhatott fenn a mai napig a közel háromszáz éves, Szent Flóriánnak dedikált templom a Fő utca 88. szám alatt.

PATRÓNUS A TÜZVÉSZ ELLEN

Szent Flórián, a templom névadója, katonaként szolgált a római légióban a harmadik században. Keresztény volt, akit később, a Diocletianus császár uralma alatt zajló keresztényüldözés során egykori bajtársai állították bíróság elé hite miatt. Akkor fogták el, amikor 40 fogságba ejtett keresztény kiszabadítására sietett. Halálra ítélték, nyakában egy kövel az Enns folyóba dobták. A hagyomány szerint ifjúkorában imádságára kialakultak egy égő ház lángjai, így lett Flórián a tűz elleni védőszent, a tűzoltók, a kovácok, a kéményseprők, a sörfőzők és a fazekasok védelmezője.

Szent Flórián a pékek védőszentje is. Ennek köszönhető, hogy a 18. században egy tehetős budai pékmester, Christ Antal úgy döntött, sikeres vállalkozását Istennek meghálálva kápolnát építtet egy Fő utcai kórház mellé, melynek alapkövét 1750. június 30-án le is fektették. A szerény küllemű, torony nélküli épület felszentelésére 1753. június 4-én, Szent Flórián napján kerülhetett sor, de a főoltárt csak egy évvel később szentelték fel.

Az építkezés három éve alatt a pékmester élete tragikus fordulatot vett. Elvesztette feleségét és gyermekét, így örökös híján teljes vagyonát a kápolna kibővítésére ajánlotta fel. Az építkezés tovább folytatódott, szellemi irányítója Kögl Ádám plébános lett. A tervezés és építés meste-

- 📍 **A Szent Flórián-templom a Fő utca házai között bújik meg, a Bem tér szomszédságában**
- 📍 **Az épület díszítését a görögkatolikus stílárís hagyományok jellemzik**

rének Nepauer Mátét nyerték meg, korának sztárépítészét, akinek nevéhez más templomépületek is kötődtek. A kivitelezés 1759-ben kezdődött, és egy évig tartott, a belső tér elkészülésére azonban még további tíz évet kellett várni, amíg Franz Xaver Wagenschön bécsi mester keze nyomán a főoltárkép is elkészült.

Christ Antal sajnos nem érte meg a munkálatok végét. Kérésére a félig kész kápolnában ravatalozták fel, majd annak kriptájában helyezték örök nyugalomra az adományozó pékmestert.

20. SZÁZADI ÚJJÁSZÜLETÉS

A barokk stílusban épült kápolna a 19. század derekára gazdátlanra és elhanyagolttá vált, a mellette található kórház laktanyává alakult. A főváros 1920-ban döntött úgy, hogy átadja azt a görögkatolikus egyháznak, amely nekiállt rendbe hozni az épületet, és az új liturgiának megfelelően kialakítani a templomteret.

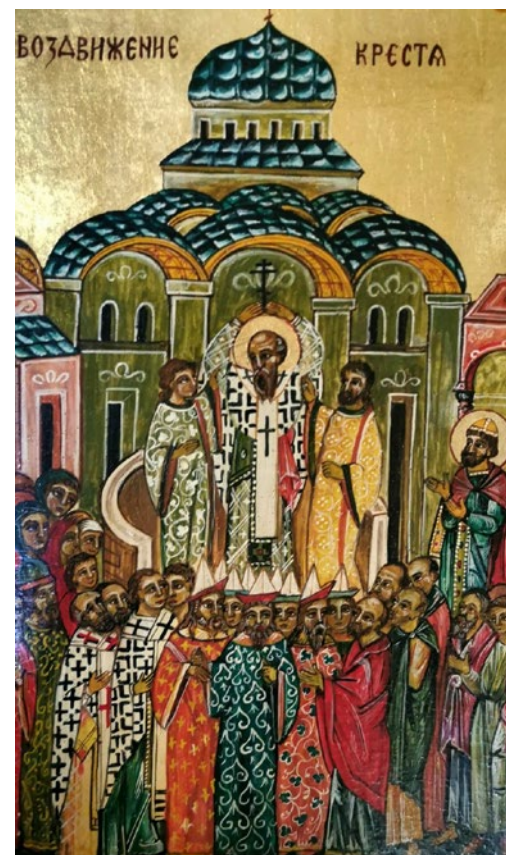
A templom gazdag barokk berendezését átalakították, a karzat orgonáját díszítő zenélő angyalokat és Dávid király szobrait eltávolították. A tárgyak többségét a Magyar Nemzeti Galériában és a Kiscelli Múzeumban ma is őrzik. A freskókat Lohr Ferenc festette újra, és ekkor készült Tury Gyula Szentháromság-oromképe a főoltárhoz.

1927-ben új harangot is kapott a templom. Akadt azonban még egy megoldandó probléma. Az árvízvédelem miatti föltöltések nyomán a Fő utca szintje majd egy méterrel megemelkedett az évek alatt, ami azt eredményezte, hogy a templom ugyanennyivel az utca szintje alá került.

A városvezetés úgy döntött, megemelteti a templomot. 1937-ben kézi erővel, orsók és vasrudak segítségével, falbontás nélkül emelték meg az 1700 tonnás templomépületet majdnem másfél méterrel. A műveletről az akkori híradó is tudósított.

MÉRNÖKI CSODA

A példátlan munka főmérnöke az akkor ötvenkét éves Fridrich Lajos műszaki tanácsos volt, akinek hidraulikus találmánya segítségével tizenegy munkanap alatt, száztizenhét munkás és kilencvenkét erőgép bevonásával, milliméterről milliméterre, a falak stabilitását megőrizve, folyamatos alá-

falazással és szigeteléssel, 140 centiméterrel emelték meg a teljes épületet. Magyarországon soha addig ilyet nem csináltak. Fridrich Lajos, a művelet kitalálója és vezetője széles látókörű, innovatív gondolkodású gépészmérnök volt, akit a villamosságon kívül érdekelt a csillagászat, az építészet, a zene és a sport is. Kiválóan csellózott, gépmodelleket és csillagászati távcsövet is készített, és addigra már egy erőművet is tervezett. Utasításai alapján a legnagyobb gondossággal jártak el a torony alatti falrész megemelésénél, hogy minden emelőberendezés tökéletesen egyszerre, egyenlő erővel működjön.

Természetesen az elő- és utómunkálatok több hónapot vettek igénybe. Az előkészületeket már előző év végén megkezdtek, de a hideg idő miatt az emelés csak február 8-án kezdődhetett. Először vasgerenda koszorúval fogták alá az épületet, majd a koszorú-

✂ *1937-ben kézi erővel, orsók és vasrudak segítségével emelték meg az 1700 tonnás templomépületet majdnem másfél méterrel.* ✂

ba emelőgépeket szereltek, és ezután vágták el vízszintesen a falakat. Az isteni segedelemmel és visszafojtott lélegzettel kivitelezett munka után indulhatott az épület külső és belső helyreállítása. Új padlószintet építettek, a főoltár képe Szent Flóriánról a régi maradt, a mellékoltárképre Szent Miklós, a görögkatolikus egyház védőszentje került. A falképek mellékalakjai közé felkerültek a felújítást elősegítő arc képei is, a többi között Fridrich Lajosé. A templomot újra be is bútorozták.

A templom mai külső és belső megjelenését az elmúlt húsz évben történt felújítások és restaurálások során kapta. Ekkor készültek a négy ólomüveg ablak ikonképei is egy művész házaspár, Megulesz Magdolna és Schultz Gábor által. A nyolc szent napközben a templomba járók, este a kivilágított templombelső fényében az utcai járókélők számára válik láthatóvá.

GÖRÖGKATOLIKUSOK BUDÁN

A Szent Flórián-templom jelenleg a környék egyetlen görögkatolikus temploma. A görögkatolikus egyházat sokan összetévesztik az ortodox görögkeletiekkel, pedig ugyanúgy a római pápa alá tartozik, akárcsak a római katolikusok. Vallási életükben is ugyanazok a szentségek, csak a görögkatolikus szertartások formájukban megőrizték a bizánci hagyományokat.

A görögkatolikus egyház kialakulása szorosan összefonódik az egyháztörténelem kezdeti időszakának mozgásaival. Az első évezredben a kereszténység egységes volt. Nyugati és keleti egyházra szakadása egy hosszú folyamat következményeként, 1054-ben történt meg. Ettől fogva beszélhetünk nyugati római

katolikus és keleti ortodox egyházakról. Az egyház keleti feléhez tartozók közül azonban akadtak, akik visszatértek a nyugathoz, és újra elfogadták a római pápa fennhatóságát. Őket nevezzük görögkatolikusnak.

A görögkatolikus egyház Magyarországon három fő forrásból ered. 1646-ban Ungváron az ukrán pravoszlávok közül, 1651-ben Munkácsan a ruszinok közül és 1700-ban Gyulafehérváron a román pravoszlávok közül csatlakoztak jelentős számban a katolikus egyházhoz. Pesten a 19. század derekán jegyezték első alkalommal, mindössze három-négy családot. A századforduló felé közeledve azonban a fővárosi görögkatolikusok száma már meghaladta az 5000 főt. Ma körülbelül 300 000 görögkatolikus hívő él hazánkban, akik 180 egyházközség (parókia) keretein belül gyakorolják a vallást. ✂

ADVENT A VÁRKERT BAZÁRBAN

A tavalyi advent más volt, mint a korábbiak: a koronavírus-járvány megváltoztatta az ünnepi készülődésünket is, mint oly sok mást az életünkben. Az ünnepváró beszélgetések és koncertek az online térbe költöztek, le kellett mondanunk a személyes találkozásokról, a karácsonyi vásárok forgatagáról. Csupán reménykedhettünk abban, hogy a következő advent már újra a jól ismert formában köszön ránk. Eltelt egy év, és abban bízunk, hogy kellő odafigyelés mellett ugyan, de szereteteinkkel együtt várhatjuk és tölthetjük 2021-ben a karácsonyi ünnepet.

Hatalmas öröm, hogy egyelőre úgy tűnik, újra szélesre tárhatjuk a Várkert Bazár kapuit a látogatóink előtt. Mivel tavaly csak online tudtunk ünnepi hangulatot csempészni az otthonokba, most minden korábbinál tartalmasabb és színesebb kínálattal készülünk. Időben is tágabban értelmezzük az ünnepi időszakot: december 30-án évzáró koncerttel búcsúzunk majd az esztendődtől.

Az adventi hétvégéken ingyenes kézműves programokkal, családi workshopokkal, kortárs iparművészeti vásárral és különleges hangulatú zenei produkciókkal, valamint karácsonyi tematikájú vezetett sétával várjuk a közönséget. Számos kiváló zenészt is vendégül hívtunk,

☑ **A sajtótájékoztatóba a Budapesti Filharmonikusok Zenekarának vonósnégyese is csempészett egy kis ünnepi hangulatot**

hogy műsorukkal még meghittebbé tegyék az ünnepvárást: színpadunkra érkezik majd Tóth Vera és a Budapest Jazz Orchestra, a Budapest Bár, a Modern Art Orchestra, a Budapesti Filharmoniai Társaság és a Random Trip zenekar. Az esti koncertek előtt a fellépőkkel közösen meggyújtjuk a Hello Wood által alkotott adventi koszorú egy-egy gyertyáját, hogy néhány ünnepi gondolat megfogalmazásával tegyük még meghittebbé az adventi várakozást.

Ahhoz, hogy idén valóban közösen ünnepelhessünk, fontos, hogy mindannyian betartsuk a járványügyi szabályokat. Élünk a maszk és az olthatás nyújtotta védelemmel, hogy ne árnyékolhassa be semmi a családi együttlétet. Sok család élt át hatalmas tragédiát a pandémia idején, nekik a magunk eszközével szeretnénk mi is segíteni: iparművészeti vásárunk keretében olyan jótékony-

☑ **Sikota Krisztina, a Várkapitányság Nonprofit Zrt. turisztikai és kulturális vezérigazgató-helyettese az adventi program-sorozat sajtótájékoztatóján**

sági gyűjtést szervezünk, amelynek bevételeivel a koronavírus-járvány miatt árván vagy félárván maradt gyermekeket felkaroló Regőczy István Alapítványt támogatjuk majd. A vásár fővédnöke és az alapítvány életre hívója Magyarország köztársasági elnökének felesége, Herczegh Anita. A jótékonyági gyűjtés mellett *Bohém Kiskarácsony* című előadásunkra is meghívjuk az alapítvány kis pártfogoltjait. ☞

☑ **Tóth Vera és a Budapest Jazz Orchestra december 19-én várja majd a közönséget Ünnep, újra együtt! című közös koncertjükkel**

ÜNNEPI PROGRAMAJÁNLAT

NOVEMBER 27.

Bohém Kiskarácsony, avagy operamesék a padlásszobából

Varázslatos történet Puccini csodákkal teli birodalmáról a Magyar Operaház művészei, gyermekkórusa, valamint a Magyar Nemzeti Balett szólistáinak tolmácsolásában.

NOVEMBER 28.

Karácsonyi melódiák a barokktól a jazzig a Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekarával

Ugyan Csajkovszkij karácsonyi dallamait sosem lehet megenni, de vajon mi történik akkor, ha Duke Ellington hozzányúl ezekhez a melódiákhoz? A Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekarának zenészei és Mona Dániel zene-történész könnyed történetmesélése régmúlt idők karácsonyait idézi meg.

DECEMBER 5.

Modern Art Orchestra feat. Pocsai Kriszta, Harcsa Veronika – Our Daily Moods

A hazai és nemzetközi jazz- és kortárs zene kiemelkedő társulata feledhetetlen, könnyed estét varázsol az ünnepi készülődésbe Pocsai Krisztina és Harcsa Veronika énekesnők vendégszereplésével.

DECEMBER 14.

A szeretetnek csillagára nézek – Ünnepi est a Várkert Irodalommal

A Várkert Irodalom-sorozat adventi szezonzáró estjére Juhász Anna irodalmár és Ugron Zsolna író közös meghívására érkeznek művész vendégek.

DECEMBER 18.

Budapest Bár – Adventi koncert

A zenekar 2021-ben az adventi ünnep idején lép először a Várkert Bazár szín-

padára, új lendülettel, kicsit megújított repertoárral és természetesen a régi kedvencekkel.

DECEMBER 19.

Ünnep, újra együtt! – Tóth Vera & Budapest Jazz Orchestra

Mára már hagyománnyá vált, hogy Tóth Vera és a Budapest Jazz Orchestra együtt ünnepli a karácsonyt. Idén is neves vendégek csatlakoznak hozzájuk: Tóth Gabi és az élő zenei legenda, Charlie is színpadra lép.

DECEMBER 30.

Tabán a házban – A Random Trip évzáró koncertje

A Random Trip nagykoncertje valódi időutazás: az improvizációs közösség a hetvenes évek zenei forradalmának közepébe repít el minket.

TOVÁBBI PROGRAMJAINK

Adventi iparművészeti vásár

A hazai iparművészet hagyománya éled újjá a Várkert Bazárban az adventi vasárnapokon: több mint fél-száz iparművész gyűlik össze hétről hétre, szakmai zsűri által minősített alkotásokkal. Barátságos, emberléptékű vásárunkon a látogatóknak lehetőségük lesz találkozni az alkotókkal, megismerni a műalkotások történetét.

Ünnepi tárlatvezetések az Új világ született kiállításon

November 28-án Neszmélyi Emil hegymászó tart szubjektív tárlatvezetést. December 5-én *Emberek és állatok a Nagy Háborúban* címmel indul különleges vezetés gyermekek és felnőttek részére. December 12-én Juhász Anna irodalmár, december 19-én pedig dr. Csorba László történész kalauzolja a látogatókat.

Karácsonyi várséta

Sisi karácsonya című hangulatos vársétánkon Erzsébet királyné és az egykori királyi család ünnepi szokásait ismerhetik meg az érdeklődők. A résztvevők megkóstolhatják Sisi kedvenc süteményét, az eredeti császári recept alapján készített florentinert is.

Belefér egy picit szívbe

A Várkert Bazár varázslatos gyermekprodukciója a legkisebbeket szólítja meg. A Grecsó Krisztián gyerekekre épülő zenés-verses gyerek-előadás a Csík zenekar művészeivel a színház varázsát, a koncert szívdobogását viszi el a gyerekekhez.

Nagy Zoárd karácsonya – szabadtéri kiállítás

A Várkert Bazár Glorietthez vezető rámpáján december 1-jétől egy gyerekeknek szóló installáció lesz látható, amely 24 képben mesél Lázár Ervin mesehőséről, Nagy Zoárdról, a lépkedő fenyőfáról.

Várkert Mozi – A diótörő

Csajkovszkij tündöklő muzsikája, a káprázatos jelmezek és díszletek, valamint a Royal Ballet táncosainak magával ragadó eleganciája minden korosztály számára igazi karácsonyi élménnyé teszi az előadást.

Kézműves foglalkozás

Változatos lehetőségek várják a családokat: játékos formában készíthetnek ünnepi dekorációt, asztali kiegészítőket, pohár- és tányéralátéteket, ültetőkártyákat, képeslapokat, színezőket, kirakókat, játékokat. De lehet majd gyertyát mártani, lucabúzákat ültetni, adventi koszorút és ünnepi ajtódísz készíteni is.

☞ **A programokkal kapcsolatos további információkért látogassanak el a www.varkertbazar.hu weboldalra.** ☞

HÍREK A BUDAVÁRI PALOTANEGYEDBŐL

A Nemzeti Hauszmann Program célja a Budavári Palotanegyed megújítása. Megtiszteltetés számunkra, hogy olyan épületeket és tereket adhatunk vissza az embereknek, amelyek korábban nem csupán méltatlan állapotban voltak, de sokszor el is voltak zárva a látogatók elől. Mindent megteszünk azért, hogy mindig időben felhívjuk a figyelmet az aktuális munkálatokra és az azokkal járó esetleges forgalmi változásokra. Reméljük, ez is elősegíti, hogy a jövőben is megtiszteljenek bennünket figyelmükkel, bizalmukkal.

ELINDULT A JÓZSEF FŐHERCEGI PALOTA REKONSTRUKCIÓJA

Megkezdtük a József főhercegi palota, valamint a hozzá tartozó palotakert és a neoreneszánsz istálló rekonstrukcióját. Az újjáépített palota turisztikai, kulturális és irodai funkciókat is ellát a jövőben. A munkálatok ideje alatt a Szent György utca Tabán felőli oldalát le kell zárunk a gyalogosforgalom elől, az esetleges további korlátozásokról a helyszínen kihelyezett táblákon és Facebook-oldalunkon is folyamatosan tájékoztatást nyújtunk.

HOZZÁKEZDTÜNK A HONVÉD FŐPARANCSNOKSÁG ÉPÜLETÉNEK REKONSTRUKCIÓJÁHOZ

Bár a Honvéd Főparancsnokság épületének második világháborúban szerzett sérülései nem voltak végzetesek, ideológiai okokból a helyreállítás helyett rommá nyilvánították, és fokozatosan visszabontották az első emeletig. Az azóta háborús mementóként álló épületen megindult a rekonstrukciós munka: a Honvéd

Főparancsnokságot eredeti magasságában építjük vissza, és a jövőben látogatóközpontként, a Budavári Palotanegyed kulturális és turisztikai kapujaként működik majd, kiállításokkal, közösségi térrel és gasztronómiai funkciókkal. Az építkezés ideje alatt a Budavári Palotanegyedbe látogatók biztonságának érdekében kérjük, hogy gyalogosan a Dísz tér irányából a Színház utcán keresztül közelítsék meg a Budavári Palota épületegyüttesét, vagy használják a Tabán felől újonnan kialakított nagy kapacitású lifteket a Csikós udvarban.

ÉV VÉGÉIG MEGÚJUL A HABSBERG-KAPU

A kovácsoltvas kapu a Budavári Palota századfordulós bővítésekor Hauszmann Alajos tervei alapján Jungfer Gyula műhelyében készült el, csakúgy, mint a díszes kerítés és a hozzá tartozó lépcső is. 1905-ben állították fel a kerítés sarkán Donáth Gyula ikonikus, turult mintázó szobrát. Az alkotások ugyan átvészelték a világháborús ostromot, de több találat is érte őket. Fontos célunk, hogy a Budavári Palotanegyed tör-

ténelmi helyszínei, műemlékei ismét a terület rangjához méltó állapotban legyenek láthatók. Ennek a hatalmas munkának a részeként újítjuk fel a budai Vár ikonikus díszkútját, a *Halászó gyerekek kútját* és a környezetét szolgáló teraszt is. Valamennyi munkálat év végére befejeződik.

JÓ ÜTEMEN HALAD A KARAKAS PASA TORNYA ÉS A FEHÉRVÁRI RONDELLA MEGÚJÍTÁSA

A Karakas pasa tornya megújításához elengedhetetlen munkálatok az ütemtervnek megfelelően zajlanak. Elkészültünk a tető újraépítésével, így már látható a lemezfedés és a csúcsdísz is. A közeljövőben több ablaknyílást is kialakítunk a homlokzaton. A torony melletti lépcső a munkák befejezéséig nem használható, de a tabáni I. és az Országos Széchényi Könyvtárhoz tartozó gyorsliftten könnyen fel lehet jutni a palotába. A Fehérvári rondella háború után épült falazatának bontása is befejeződött. A területen folyamatosan zajlanak régészeti feltárások.

VILÁGBAJNOK LETT A LOVARDA TETŐSZERKEZETE

A Budavári Palotanegyedben nemrég újjászületett Lovarda különleges tetőszerkezete megnyerte a Nemzetközi Tetőfedő Szövetség németországi világbajnokságát. Az elismerés jól mutatja, hogy az eredeti formájában újraalkotott impozáns, vörös és zöld angol palával fedett tető nemzetközi viszonylatban is egyedülálló értéket képvisel.

A 22 ország 15 ezer tetőfedő cégét magában foglaló Nemzetközi Tetőfedő Szövetség 1988 óta rendez világbajnokságot, ahol Magyarország is rendszeresen képviselteti magát. Idén szinte az összes európai ország mellett az Egyesült Államok és Kína

is részt vett a versenyen, így nagyon erős mezőnyben indultak a magyar épületek.

A németországi Marburgban rendezett bajnokságon 11 ország 80 pályaművét értékelték a következő négy kategóriában: homlokzat, magastető, lapostető és fémtető. A Nemzeti Hauszmann Program keretében az eredetivel megegyezően újjáépített Lovarda a gyönyörű kontyolt manzárd-nyeregteretével a fémtetők kategóriájában szállt versenybe, és hozta el végül a legjobbnak járó elismerést. A magyar győzelem már csak

azért is kiemelkedő, mert hosszú évek óta nem volt erre példa ezen a megmérettetésen.

Az eredeti Királyi Lovarda 1901-től csaknem fél évszázadon át volt a Budavári Palota dísz, Hauszmann Alajos tervezte, és a kor legjobb mesterei építették. A második világháború pusztításai ezt az épületet sem kímélték, és bár a háborús sérülések ellenére megmenthető lett volna, ideológiai okokból a kommunista hatalom 1950-ben teljesen lebontotta. Az újjászületett Lovardát és közvetlen környezetét,

a Stöckl lépcsőt és a Csikós udvar határidő előtt elkészült részeit szeptember közepén adta át a nagyközönségnek a Várkapitányság. A rekonstrukció vezető tervezője Potzner Ferenc Ybl-díjas építész.

A ma már multifunkcionális rendezvényterként működő Lovarda újjáépítése során elsődleges szempont volt, hogy az alkotók a lehető legpontosabban kövessék az eredeti terveket. A 30 méter magas épület csúcsdíszekkel, kupolákkal és ablakokkal díszített palafedéses bádoggal tetőszerkezetet a tervezésben és megvalósításban részt vevő szakemberek korhű anyagokból alkották újra. A tetőre ugyanaz a zöld és vörös angol természetes pala került, amellyel egykoron az egész Királyi Palotát is fedték. ❁

EGY FALAT OLASZORSZÁG

Jamie Oliver első közép-európai étterme, a Jamie Oliver's Italian Budapest a történelmi Várnegyedben talált otthonra hat évvel ezelőtt. A Szentháromság utcában álló étterem modern, innovatív ötletekkel – vagy ahogy ők fogalmaznak, „egy kis Jamie-csavarral” – ötvözi a hagyományos olasz konyhát. A kitűnő gasztronómiai élményt ráadásul nem csupán a világhírű brit szakács neve garantálja, hanem az éttermet működtető, a Vár gasztrokultúrájában kiemelkedő szerepet játszó Zsidai családé is, amely számos alkalommal bebizonyította már, hogy milyen sokat tud a vendéglátásról.

értékeiről. Ezeket az értékeket idézi meg nap mint nap a Jamie Oliver's Italian Budapest is: olyan találkozási pont, ahol jó ételek mellett jó beszélgetések szülehetnek. Az autentikus

olasz ízeket a gondosan válogatott alapanyagok biztosítják, melyeket csak megbízható olasz és hazai beszállítóktól szereznek be. A különleges étlap mellett a többi között kézműves sörökkel, izgalmas borkínálattal és széles gin-tonik választékkal várják a vendégeket. Az étterem tágas és világos terei, nagy terasza az év minden szakában tökéletes helyszínt biztosít nagy baráti és családi összejövetelekhez, munkahelyi rendezvényekhez – valódi olasz terített asztal mellett. ✂

RIGATONI POMODORO

Hozzávalók: ✂ 300 g rigatoni tészta ✂ 0,5 kg datolyaparadicsom ✂ 3 gerezd fokhagyma ✂ 60 g mascarpone ✂ 50 g mozzarella ✂ 10 g parmezán ✂ olaj és extra szűz olívaolaj ✂ 20 dkg kenyérmorzsa ✂ friss bazsalikom, kakukkfű, zsálya és rozmaring

Elkészítés: Első lépésként készítsünk a paradicsomokból passatát. A datolyaparadicsomokat passzírozzuk át egy krumplinyomón. Adjunk hozzá egy kiskanál sót, néhány szál friss, finomra vágott bazsalikomlevelet, egy gerezd apróra vágott fokhagymát, 10 ml olajat és 15 ml extra szűz olívaolajat. Főzzük egy órán keresztül lassú tűzön. Tegyük a tésztát sós, forrásban lévő vízbe, majd főzzük al dentére. Öntsük a passatát egy serpenyőbe, szórjuk meg apróra vágott, friss bazsalikommal, majd adjuk hozzá a tésztát és a mascarpont is. Főzzük tovább, míg a sajt át nem melegszik. Közben készítsük el a pangrattatót is: keverjük össze egy serpenyőben 20 dkg kenyérmorzst pár szál kakukkfűvel, pár szál finomra vágott zsályával és rozmaringgal, két gerezd apróra vágott fokhagymával és 30 ml extra szűz olívaolajjal, majd lassú tűzön pirítsuk le a hozzávalókat. Halmozzuk a tésztát magasra egy tálban, szórjuk meg tépett mozzarelladarabokkal, friss bazsalikommal és parmezánnal, öntsük rá egy kis olívaolajat, és koronázzuk meg az egészet egy kanálnyi pangrattatóval.

KERESZTREJTVÉNY

Olvasóinkat hónapról hónapra játékra csábítjuk, amelynek nem titkolt célja, hogy izgalmas, érdekes részleteket fedezzenek fel a budai Várnegyed csodás épületei között sétálva. A kérdés és egyben a rejtvény megfejtése tehát: melyik várbéli műalkotás részlete látható a fotón?

A megfejtést, valamint a játékos nevét és címét december 3-ig várjuk e-mailben (budavarisetak@varkapitanysag.hu) vagy postai levélben (Várkapitányság Nonprofit Zrt., 1519 Budapest, Pf. 365). Kérjük, az e-mail tárgyában vagy a borítékon tüntessék fel: Magazin, rejtvény.

A helyes megoldást beküldők között páros belépőjegyet sorsolunk ki a Budai Várséták tematikus vezetéseire.

	✂	KÍNAI ÁLLÓVÍZ	OMÁNI AUTÓJEL	VIRTUÁLIS VALÓSÁG ANGOL RÖVIDÍTÉSE	DÍJA	TESLA, RÖVIDEN	✂
	1						F
	CSODÁLKOZÓ HANG		SÁRRÉT CENTRUMA!			KÖZÉPKÉK!	FIATAL SPORTOLÓ
	ANGOL DÉLUTÁN!			SVÉD SPORTKLUB			
	SPIELBERG ÜRLÉNYE			SONKA, ANGOLUL			
✂	2	... RIDGE (USA)	HUNOR, MAGOR ANYJA			A VAS VEGYJELE	ZONGORISTA: YAKOV ...
	ELŐLEG: A ...			TÖRÖK ÍRÓ: ... NESIN			
	BALKÁN HEGYSÉG		MARGARIN-MÁRKA			TÖKMAG!	KÖZÉPFÜL!
			SUPERMAN JELE				
✂	I			KÁRTYA-JELZÉS		A KÜRTŐ ELEJE!	✂

A megfejtést beküldő személyek a megfejtés beküldésével elfogadják, hogy személyes adataik kezelése a <http://varkapitanysag.hu/adatkezesi-tajkoztato> internetes oldalon elérhető tájékoztatónak megfelelően történik.

**ÜNNEPI NAGYKONCERTEK
GYEREKPROGRAMOK
IPARMŰVÉSZETI
VÁSÁR**

**Budapest Bár és
vendégei**

**Modern Art
Orchestra**

**Budapesti
Filharmóniai
Társaság
Zenekara**

**Tóth Vera és
sztárvendégei**

ADVENT
A VÁRKERT BAZÁRBAN

2021. 11. 27.-12. 19.

**VÁRKERT
BAZÁR**

varkertbazar.hu